



BOGUSŁAW ŻERNICKI (1931–2002)

Profesor Bogusław Żernicki urodził się w Dąbrowie Górniczej 10 kwietnia 1931, a dzieciństwo spędził w Warszawie. Już jako uczeń szkoły średniej, zafascynowany lekturami na temat mechanizmów czynności psychicznych, zdecydował poświęcić się pracy naukowej. W 1954 r. ukończył Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Łodzi, gdzie po wojnie osiedliła się Jego rodzina. Podczas studiów rozpoczął prace doświadczalne pod kierunkiem profesora Jerzego Konorskiego, który reaktywował właśnie w Łodzi, powojenną działalność Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego. Formalnie, jako asystent został zatrudniony w 1953 r. Od tej chwili, nieprzerwanie, całe Jego życie zawodowe związane było z Instytutem, z którym przeniósł się po kilku latach do Warszawy. Tutaj w 1959 r. obronił dysertację doktorską na temat znużalności odruchów warunkowych i bezwarunkowych oraz zdobywał kolejne stopnie naukowe – doktora habilitowanego (1966), profesora nadzwyczajnego (1972) i profesora zwyczajnego (1980). W roku 1991 został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk. Był głęboko oddany nauce, ale doceniał urodę wielu dziedzin i aspektów życia. Był, jak sam mówił o sobie, „z wykształcenia lekarzem, z zawodu fizjologiem mózgu, a z zamiłowania psychologiem i filozofem”.

Profesor Żernicki przez 27 lat kierował Zakładem Neurofizjologii i jednocześnie prowadził stworzoną przez siebie Pracownię Percepcji Wzrokowej. Do jego największych i najczęściej cytowanych osiągnięć należy odkrycie, że mózg wyższych zwierząt izolowany od bodźców czuciowych (tzw. preparat pretrygeminalny) zachowuje swoje zasadnicze funkcje behawioralne. W ciągu ostatnich lat zajmował się opisaniem percepcyjnych i asocjacyjnych aspektów mechanizmu uczenia się u zwierząt deprivowanych wzrokowo we wczesnym okresie życia. Był autorem ponad 100 prac doświadczalnych dotyczących ośrodkowych mechanizmów warunkowania, właściwości mózgu izolowanego, fizjologii układu wzrokowego i neurofizjologii rozwojowej. Publikował w renomowanych czasopismach specjalistycznych, m.in. w *Science*, *Behavioral Brain Review*, *Behavioral Neuroscience*, *Brain Research*. Był także autorem 4 książek popularnonaukowych z serii *Najnowsze Osiągnięcia Nauki*, licznych rozdziałów w monografiach i podręcznikach, doniesień oraz artykułów poświęconych polityce naukowej.

Był promotorem 11 prac doktorskich. Większość jego uczniów kontynuuje pracę badawczą, dziś już na samodzielnych stanowiskach, w Instytucie Nenckiego i poza nim. Prowadził wykłady

na wydziałach biologii i psychologii Uniwersytetów Łódzkiego i Warszawskiego oraz, w latach 70. i 80., wykłady w ramach Wszechnicy PAN.

Profesor wielokrotnie pracował w znakomitych ośrodkach naukowych za granicą, m.in. w Instytucie Fizjologii Uniwersytetu w Pizie, w Zakładzie Fizjologii Porównawczej Uniwersytetu Paryskiego, w Instytucie Fizjologii Uniwersytetu Chilijskiego w Santiago, w Instytucie Badań Mózgu Uniwersytetu w Rochester i na Uniwersytecie w Nicei. Kierował badaniami w ramach projektów finansowanych przez NIMH. W Jego laboratorium w Warszawie często gościli uczeni zagraniczni, kilkakrotnie organizował międzynarodowe konferencje naukowe. W ostatnich latach nawiązał, wciąż trwającą, współpracę z Zakładem Neuropsychologii Uniwersytetu Katolickiego w Leuven – w ramach wspólnego projektu prowadził doświadczenia na temat skutków wczesnej deprywacji wzrokowej kory drugorzędowej u dzieci i kotów.

Ważnym rozdziałem w życiu Profesora była praca redakcyjna w *Acta Neurobiologiae Experimentalis* – od 1973 do 1989 roku pełnił funkcję Redaktora Naczelnego. Zawsze zabiegał o wysoki poziom pisma, promował je skutecznie na forum międzynarodowym i wprowadził na listę filadelfijską.

Profesor był członkiem Międzynarodowego Komitetu Naukowego w European Training Programme in Brain and Behaviour Research przy European Science Foundation (1981–84), a także członkiem wielu krajowych i międzynarodowych towarzystw i organizacji naukowych m.in. Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Polskiego Towarzystwa Badań Układu Nerwowego, Pavlovian Society of North America, International Brain Research Organization.

W latach 1993–95 pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Nenckiego, był jej członkiem od roku 1967 i wiceprzewodniczącym w latach 1978–83. Był sekretarzem naukowym Komitetu Nauk Fizjologicznych PAN (1960–63) i przewodniczącym Komisji Neurofizjologicznej (1978–90). W latach 1984–87 był członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej.

Uhonorowany został wysokimi odznaczeniami państwowymi oraz nagrodą państwową zespołową II stopnia. Ponadto otrzymał nagrodę Polskiej i Czechosłowackiej Akademii Nauk oraz nagrody Sekretarza Naukowego PAN.

Profesor był dla nas ostoją i jednocześnie wzorem osobowym. Kilka pokoleń neurofizjologów wychowanych w Instytucie Nenckiego ceniło Go nieodmiennie za pasję poznawczą, wszechstronne zainteresowania, talent naukowy i organizacyjny, dzięki którym Zakład utrzymywał wysoką rangę w kraju i na świecie. Nasze wspomnienia nie ograniczają się jednak tylko do Jego osiągnięć. Będziemy Go pamiętać również za życiową mądrość, szlachetność i dobroć. Jego osobowość narzucała w Zakładzie atmosferę życzliwości i zrozumienia, dzięki której chciało się w nim być i pracować. Interesował się wszystkimi członkami Zakładu i nie zapominał doceniać ich sukcesów.

Profesor Bogusław Żernicki zmarł w Brwinowie dnia 23 kwietnia 2002. Trudno uwierzyć, że nie będziemy już wspierani jego uważną radą. Jego nauki i sposób widzenia świata pozostaną jednak głęboko w nas.

Jolanta Zagrodzka
Andrzej Wróbel